

ГРОМАДСЬКА РАДА ДОБРОЧЕСНОСТІ

вул. Механізаторів, 9, м. Київ, 03109

<https://grd.gov.ua>

Затверджено

Громадською радою доброчесності

5 травня 2017 р.

ВИСНОВОК

про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Наставного Вячеслава Володимировича критеріям доброчесності та професійної етики

Проаналізувавши інформацію про **Наставного Вячеслава Володимировича** (далі – Кандидат), який є суддею Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Громадська рада доброчесності виявила дані, які дають підстави для висновку про невідповідність Кандидата критеріям доброчесності та професійної етики.

1. Кандидат у складі колегії суддів суду касаційної інстанції залишив в силі обвинувальний вирок щодо Юрія Луценка.

Ю. Луценко був засуджений вироком Печерського районного суду м. Києва від 27.02.2012 р. до позбавлення волі строком на 4 роки з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків на підприємствах, установах, організаціях всіх форм власності строком на 3 роки, з конфіскацією всього особисто належного йому майна та з позбавленням 1 рангу державного службовця (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/21633620>).

Перед тим, 26.12.2010 р. Ю. Луценко був взятий під варту, в ході судового розгляду питання щодо запобіжного заходу неодноразово розглядалося суддею, і один раз — всіма тими ж суддями, які у подальшому ухвалили йому вирок (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/48312329>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18463505>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18536056>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/21466001>).

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 16.05.2012 р. вирок суду залишено без змін (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/26248440>).

3.07.2012 р. Європейський суд з прав людини ухвалив рішення у справі “Луценко проти України” (заява № 6492/11), яким постановив, що було порушення пунктів 1-4 статті 5 Конвенції, а також статті 18 у поєднанні з статтею 5 Конвенції. Рішення стало остаточним 19.11.2012 р. (переклад українською http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_852).

3.04.2013 р. колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ під головуванням Слинька С.С., суддів Широян Т.А., **Наставного В.В. (Кандидата)** судові рішення щодо Ю.Луценко змінила в частині незначного зменшення цивільного позову, в решті вони залишені без змін (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/30708310>). Будь-які окремі думки Кандидата відсутні.

У подальшому Ю.Луценко був реабілітований Законом від 28.02.2014 р. № 839-VII «Про реабілітацію осіб на виконання рішень Європейського суду з прав людини» (<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-18>).

Громадська рада доброчесності, не вдаючись в оцінку законності рішення, прийнятого Кандидатом у складі колегії суддів, констатує таке.

На момент касаційного розгляду справи Кандидатом Парламентська Асамблея Ради Європи своєю резолюцією №1862 (2012) від 26.01.2012 р. (переклад українською <http://tyzhden.ua/Politics/40632>) висловила жаль через численні недоліки судових процесів проти колишніх членів уряду, і визнала, що вони могли підірвати можливість обвинувачених отримати справедливий судовий розгляд у тому значенні, як його визначає стаття 6 Європейської конвенції з прав людини.

У резолюціях Європейського парламенту від 09.06.2011 р. (переклад українською http://www.pravda.com.ua/articles/2011/06/9/6284088/view_print) та від 14.05.2012 р. (переклад українською http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a89) вже зазначалося, що у попередній доповіді Датського Гельсінського комітету з прав людини щодо справ Луценка і Корнійчука наводиться велика кількість порушень Європейської конвенції з прав людини, процеси проти інших високопосадовців з колишнього уряду є неприйнятними та є проявом вибіркового правосуддя, висловлювалося занепокоєння зростанням вибіркового переслідування діячів політичної опозиції в Україні, визнано Луценка таким, що засуджений з політичних мотивів (останнє прямо зазначено в пункті 8 Резолюції від 14.05.2012 р.). Також українській владі нагадувалося про неприпустимість переслідування окремих членів уряду за рішення, прийняті колегіально (пункт 3 тієї самої Резолюції).

У відкритому листі 5 міністрів закордонних справ країн ЄС щодо стану демократії в Україні, оприлюдненому в газеті New York Times 4.03.2012 р. (<https://goo.gl/y68oKS>) процеси щодо Тимошенко і Луценко були названі такими, що несуть на собі печатку політично мотивованого та вибіркового правосуддя. На думку незалежних експертів, їх було проведено без дотримання принципів верховенства права та прав людини обвинувачених (переклад <http://tyzhden.ua/Politics/44042>).

Рішенням Європейського суду з прав людини від 3.07.2012 р., зокрема, встановлено, що рішення національних судів щодо взяття заявника під варту ґрунтувалось на сумнівних підставах (п. 68), підстави для взяття заявника під варту, а саме відмова від надання показань та визнання своєї вини, за своїм характером суперечать такому важливому елементу

концепції справедливого суду як право не свідчити проти себе та презумпції невинуватості (п.72), прийняття постанови про продовження тримання під вартою без встановлення жодних строків було визнано практикою Суду таким, що суперечить вимогам підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції (п.73), державні органи не дотримались свого обов'язку за пунктом 2 статті 5 Конвенції [кожна затримана особа має бути повідомлена простою, непрофесійною, зрозумілою для неї мовою про основні юридичні та фактичні підстави її затримання, щоб вона мала можливість, якщо вважатиме за потрібне, звернутися до суду з оскарженням законності затримання], суд, незважаючи на скарги заявника щодо незаконного затримання, не розглядав законність взяття заявника під варту (п.86), обмеження свободи заявника, дозволене за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції, застосовувалось не лише з метою допровадження його до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні ним правопорушення, а й з інших причин (п.109).

Усі наведені грубі порушення були допущені прокурорами, а також суддями, які в подальшому ухвалили вирок. Проте в тексті рішення, підписаного Кандидатом, зазначено:

“Колегія суддів вважає, що у даному випадку справа розглянута законним складом суду [першої інстанції]”.

“питання щодо справедливості судового розгляду справи за обвинуваченням заявника, так само і щодо поведінки органів прокуратури під час здійснення досудового розслідування не були предметом розгляду Європейського суду з прав людини у справі «Луценко проти України». У зв'язку із цим необґрунтованим є посилення захисників засудженого та самого засудженого Луценко на рішення Європейського суду з прав людини як на доказ упередженості органів прокуратури під час здійснення досудового розслідування та/або упередженості судів під час розгляду справи за обвинуваченням заявника”.

Ці твердження є, очевидно, свавільними. Склад суду, що використав повноваження всупереч меті, з якою таке повноваження було надано (порушення статті 18 Конвенції), не може вважатися законним. Прокурори і судді, які зловживали своїми повноваженнями під час позбавлення підсудного свободи, не можуть раптом перетворитися на безсторонніх під час постановлення вироку.

Громадська рада доброчесності не вперше наголошує, що оцінюючи відповідність Кандидата критеріям доброчесності і професійної етики, вона не може вдаватися в оцінювання законності ухваленого ним рішення або розглядати таке рішення під кутом його професійних здібностей. Однак ми беремо до уваги окремі рішення, ухвалені внаслідок злого умислу або грубої необережності, коли це підриває авторитет до судової влади в суспільстві і віру народу в правосуддя. Ухвалення суддею такого рішення є порушенням принципів професійної етики незалежно від того, чи було таке рішення оскаржене, скасоване чи притягався суддя до юридичної відповідальності.

За результатами касаційного розгляду справи колегія суддів під головуванням Кандидата цілком проігнорувала доводи захисту про відсутність у діях Ю.Луценка складу злочинів, за

які його було засуджено, не надавши їм жодного спростування в тексті ухвали. Також було проігноровано доводи про те, що мав місце тиск на свідків з боку обвинувачення, не було дано належної оцінки тій обставині, що справу по суті розглядали ті самі судді, які продовжували термін тримання Ю. Луценка під вартою на період судового слідства, навіть попри те, що Європейський суд з прав людини ухвалив рішення про наявність порушення статті 18 Конвенції при обранні запобіжного заходу одним з суддів. Оцінюючи доводи захисту про наявність тиску на учасників правосуддя, в тому числі на обвинувачення та суд, Кандидат у складі колегії суддів свавільно витлумачив рішення Європейського суду з прав людини та відмовився бачити обставини, які суддям було невігідно визнати з огляду на те, що при владі залишалися ті самі особи, які й зловживали інструментами правосуддя собі на користь.

Справа Ю.Луценка була не просто переслідуванням політичного опонента кланом колишнього президента-втікача. Це була спроба довести суспільству, що правосуддя теж знаходиться в руках цього клану, продемонструвати громадянам марність їхніх очікувань справедливості, принизити їх утвердженням ідеї, що все вирішено наперед. Атрибути судового процесу (судові зали, колегії, герби, мантиї, адвокати, свідки) були не більше, ніж декораціями для заздалегідь написаного сценарію. І участь Кандидата в цьому сценарії у ролі судді найвищої судової інстанції є величезною плямою на репутації як окремих суддів, так і судової системи і української влади в цілому.

Приймаючи закон про реабілітацію Ю. Луценка, Верховна Рада України фактично надала оцінку всім діям правоохоронної і судової системи, яка піддала засудженню особу під впливом, а скоріше під повним контролем осіб, які узурпували виконавчу, та, за прямим сприянням Кандидата, і судову владу.

Незалежність судів є прерогативою чи привілеєм, що надається не на користь власних інтересів суддів, а на користь забезпечення верховенства права та в інтересах осіб, що шукають і очікують правосуддя. Порушення принципу незалежності тотожне порушенню права всіх громадян, адже позбавляє їх надії на справедливість.

Громадська рада доброчесності стверджує, що поведінка Кандидата не відповідає пункту 1.3 Бангалоських принципів поведінки судді, за яким суддя повинен не тільки не мати неналежних зв'язків з виконавчою та законодавчою гілками влади і не діяти під їхнім впливом, але й поводитися таким чином, щоб відсутність таких зв'язків і впливу була очевидна для стороннього спостерігача.

Крім того, пункт 1.6 Бангалоських принципів наголошує, що суддя повинен дотримувати високих стандартів поведінки суддів і обстоювати їх з метою поглиблення суспільної довіри до судових органів.

Подаючи декларацію доброчесності, яка міститься в матеріалах [досьє](#) (с. 27), Кандидат підтвердив, що він не приймав одноособово або у колегії суддів рішення, передбачені статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні».

Водночас відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» суддя суду загальної юрисдикції підлягає перевірці у разі прийняття ним одноособово або у колегії суддів рішень, зокрема, касаційної інстанції про перегляд обвинувальних вироків, наслідком якого не було їх скасування, щодо осіб, які визнані політичними в'язнями, за дії, пов'язані з їх політичною та громадською діяльністю.

Оскільки резолюцією Європарламенту від 14.05.2012 р (цитованою в пункті 1 цього висновку) Ю.Луценко був визнаний таким, що засуджений з політичних мотивів, а вирок стосувався його діяльності на посту Міністра внутрішніх справ України, ухвала судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3.04.2013 р. під головуванням Кандидата є рішенням, передбаченим статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні».

Таким чином, Кандидат, зазначивши, що не приймав одноособово або у колегії суддів рішення, передбачені статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», повідомив неправдиві відомості у декларації доброчесності, що незалежно від наявності умислу в його діях свідчить про його невідповідність статті 3 Кодексу суддівської етики, яка наголошує, що *суддя має докладати всіх зусиль до того, щоб на думку розсудливої, законслухняної та поінформованої людини його поведінка була бездоганною, і показника 3 «Чесність і непідкупність» Бангалорських принципів поведінки судді, згідно з яким суддя повинен дбати про те, щоб його поведінка була бездоганною під кутом зору стороннього спостерігача. Дії та поведінка судді повинні підтримувати впевненість громадськості у чесності й непідкупності судових органів.*

2. Кандидат, будучи головою у складі колегії суддів, ухвалою від 23.01.2014 р. залишив без змін вирок батьку і сину Павличенкам (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37007923>). Справа мала великий суспільний резонанс. У подальшому засудженні були визнані політичними в'язнями Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про застосування амністії в Україні" щодо повної реабілітації політичних в'язнів" від 27.02.2014 р. № 792-VII.

У довідці про результати перевірки, передбаченої Законом України "Про очищення влади" (с. 52-53 [досьє](#) Кандидата), зазначено, що Державна судова адміністрація України встановила наявність в Єдиному державному реєстрі судових рішень судового рішення за критеріями, передбаченими частиною третьою статті 3 Закону України "Про очищення влади", - а саме ухвала, постановлена Кандидатом .

Відповідно до Закону України "Про очищення влади" не можуть обіймати посади, щодо яких здійснюється очищення влади (люстрація), судді, які ухвалювали обвинувальні вирок, залишали їх без змін щодо осіб, до яких застосовано повну індивідуальну амністію Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про застосування амністії в Україні" щодо повної реабілітації політичних в'язнів", протягом п'яти років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду (частина третя статті 3).

Цей Закон не передбачає необхідності ухвалення рішення суду для застосування заборони на підставі частини третьої статті 3, а п'ятирічний строк дії заборони має відраховуватися з дня постановлення Кандидатом ухвали від 23.01.2014 р. у справі №[5-4973км13](#). На час проведення конкурсу до Верховного Суду України ця заборона є чинною.

Однак у декларації доброчесності (с. 27 [досьє](#) кандидата) Кандидат зазначив, що до нього не застосовуються заборони, передбачені Законом України “Про очищення влади”. Виходячи з викладених вище фактів, це твердження є неправдивим.

3. На сайті проекту “Відкритий суд” у категорії “Чорний список” є відеозаписи частини двох судових засідань від 05.11.2015 р. (http://open-court.org/video/blacklist/9721/?sphrase_id=6938) і від 27.03.2016 р. (http://open-court.org/video/blacklist/10385/?sphrase_id=6938), де головуючим був Кандидат, який заборонив (у другому випадку намагався заборонити) проводити відеозапис судового засідання присутній особі, мотивуючи це відсутністю дозволу суду.

Однак положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» з 28.03.2015 р. прямо передбачають, що особи, присутні на відкритому судовому засіданні, мають право вести відеозапис засідання, використовуючи портативні засоби, без дозволу суду.

Громадська рада доброчесності оцінює наведену поведінку Кандидата під кутом зору таких стандартів.

Згідно з Бангалорськими принципами поведінки судді, “недостатньо просто чинити правосуддя, потрібно робити це відкрито для суспільства” (п. 3.2).

Крім того, відповідно до ст. 11 Кодексу суддівської етики суддя повинен проявляти повагу до права на інформацію про судовий розгляд.

На думку Громадської ради доброчесності, наведені дії Кандидата як судді слід кваліфікувати не лише як неетичну поведінку, а і як свавілля, яке порушує принципи гласності і відкритості, та підриває довіру громадян у чесне і справедливе правосуддя.

Крім того, у декларації доброчесності Кандидата, яка міститься в матеріалах [досьє](#) (с. 27), Кандидат підтвердив, що дотримувався правил професійної етики і не здійснював вчинків, що можуть мати наслідком притягнення до відповідальності. На переконання Громадської ради доброчесності Кандидат або завідомо вказав неправдиві відомості у цій декларації, або ж не вважає поведінку, про яку йдеться вище у цьому висновку, неетичною і такою що порушує принципи гласності і відкритості.

До того ж, порушення засад гласності і відкритості судового процесу, допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях

... дотримання ... норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, є самостійними підставами для дисциплінарної відповідальності судді (ст. 106 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”).

Громадська рада доброчесності вважає, що наведені обставини (залежність під час здійснення правосуддя, ухвалення політично вмотивованих рішень, відсутність поваги до права на інформацію та принципів гласності і відкритості судового процесу, неправдиві відомості у декларації доброчесності) кожна окремо і в сукупності є більш ніж достатніми для висновку про те, що Кандидат не відповідає критеріям доброчесності і професійної етики.

Додаткова інформація про Кандидата

Окрім відомостей, що покладені в основу цього Висновку, Громадська рада доброчесності направляє до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України інформацію, що стосується Кандидата і може бути оцінена за критеріями доброчесності та професійної етики у сукупності з іншими обставинами.

На інформаційний веб-портал Громадської ради доброчесності надійшло повідомлення від особи (додаток 1) стосовно поведінки Кандидата під час розгляду і вирішення судової справи.

Відповідно до частини четвертої статті 19 Регламенту Громадської ради доброчесності за наявності важливої інформації Рада у подальшому може окремим рішенням змінити або скасувати висновок, або затвердити новий висновок.

Додаток

1. Повідомлення на інформаційний веб-портал Громадської ради доброчесності

**Координатор
Громадської ради доброчесності**